

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ТОВАРОЗНАВСТВО

**Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр»
спеціальності 075 «Маркетинг»**

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри маркетингу,
PR-технологій та логістики
Протокол № 9 від 29.12.2020 р.

Чернігів 2021

Товарознавство. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр» спеціальності 075 «Маркетинг» / Укладач І.Б. Рябов. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 42 с.

Укладач:

Рябов Ігор Будимирович, кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики

Відповідальний за випуск: Вербицька Анна Вікторівна, завідувач кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики Національного університету «Чернігівська політехніка», кандидат наук з державного управління, доцент

Рецензент: Пономаренко Сергій Іванович, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління та менеджменту організацій Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
1 Зміст та структура лекційних занять	6
2 Рекомендації до виконання практичних робіт	21
3 Порядок підготовки реферативного виступу	33
4 Приклади тестових завдань для самоперевірки	34
5 Питання до іспиту	36
6 Список рекомендованої літератури	39
7 Інформаційні ресурси	41
8 Додатки	42

ВСТУП

З розвитком підприємництва і загостренням конкурентної боротьби за покупця, фахівцям необхідно знати і враховувати в своїх діях вимоги споживачів до товару. Тому маркетологи повинні знати номенклатуру і споживчі властивості товарів, умови їх виробничого використання, принципи їх маркірування, правила постачання, транспортування і зберігання.

Знання споживчих властивостей товарів дає можливість суб'єктам ринку визначити положення товарів на ринку, проаналізувати сучасний стан ринку окремого товару, визначити залежність попиту на нього від зміни кон'юнктури ринку, визначати потребу в них, займатися їх реалізацією та закупівлею, вирішувати питання заміни одних товарів іншими, впливати на формування товарної і цінової політики, визначати рівень досягнень науково-технічного прогресу в сфері виробництва і використання товару і т. ін.

«Товарознавство» є обов'язковою дисципліною освітньої програми «Маркетинг», яка формує чітке розуміння принципів, методів та практичних заходів, спрямованих на формування та розвиток асортименту та якості товарів з метою максимального задоволення потреб споживачів.

Вивчення навчальної дисципліни «Товарознавство» базується на знаннях, отриманих із навчальних дисциплін «Основи маркетингової діяльності», «Основи ринкової економіки», «Світовий ринок товарів і послуг».

Метою викладання навчальної дисципліни «Товарознавство» є формування науково-професійного світогляду бакалавра спеціальності 075 – Маркетинг щодо найбільш важливих аспектів про асортимент та якість товарів, складові формування споживчих властивостей та якості товарів.

Предметом вивчення дисципліни є методологічні та методологічні інструменти аналізу маркетингової діяльності підприємств, які працюють в сучасних умовах ринкового середовища..

Основними завданнями вивчення дисципліни «Товарознавство» є:

- 1) Формування розуміння основних дефініцій, категорій, понять товарознавства;
- 2) Ознайомлення з основними групами харчових продуктів та непродовольчих товарів;
- 3) Опанування методами класифікації та кодування товарів, контролю якості продукції;
- 4) Сформувані вміння застосовувати набуті навички в практичній діяльності щодо формування асортименту та якості товарів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: основні принципи та засоби наукового пізнання товарів; загальні системи класифікації товарів; товарознавчі методи класифікації асортиментних груп товарів; основні вимоги до збереження, якості та кількості товарів на етапах їх просування; нормативні міжнародні та державні документи з контролю якості товарів; методи ідентифікації та засоби товарної інформації;

основні права виробників та споживачів товарів; методологію товарної інформації;

вміти: використовувати методи наукового пізнання товарів при створенні класифікаційних систем та асортиментних груп товарів; застосовувати методи пізнання товарів, їх загальних споживчих властивостей; визначити основні показники якості товарів; використовувати засоби та критерії ідентифікації товарів і розрізняти сфальсифіковані товари.

Важлива роль у засвоєнні курсу відводиться практичним, які сприятимуть формуванню в майбутніх фахівців цілісної системи знань про споживчі властивості товарів, що лежать в основі їх споживчої вартості. Непідготовленість здобувача вищої освіти до практичних занять або відсутність його на занятті розцінюється як академічна заборгованість, яка повинна бути відпрацьована.

Самостійна робота для здобувачів вищої освіти є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Головна мета самостійної роботи – закріпити, розширити та поглибити набуті знання, вміння та навички, які здобувачі отримали у процесі аудиторних занять, а також самостійно вивчити та освоїти новий матеріал.

Самостійна робота включає такі форми: підготовка до практичних занять; опрацювання лекційного матеріалу; вивчення питань, що виносяться на самостійне опрацювання; виконання завдань у системі «Moodle»; написання рефератів; виконання контрольної роботи; підготовка до іспиту.

Завершується вивчення дисципліни «Товарознавство» складанням іспиту, що передбачено навчальним планом підготовки бакалаврів.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Вступ до товарознавства

Питання теми

1. Товар у сфері виробництва, обміну та експлуатації або споживання.
2. Предмет, зміст і завдання сучасного товарознавства.
3. Принципи формування категоріального апарату.
4. Об'єкти та суб'єкти товарознавства.
5. Методи пізнання у товарознавстві.
6. Зв'язок товарознавства з іншими науками.

Основні поняття

Товарознавство – наукова дисципліна, яка системно вивчає товари на всіх етапах життєвого циклу, методи пізнання їх споживчої вартості (цінності), закономірності формування асортименту, обігу та споживання.

Об'єкт товарознавства – товари як продукти праці для задоволення потреб споживача та методи їх теоретичного і практичного пізнання.

Предмет товарознавства – споживна вартість (цінність) товарів, закономірності її прояву і збереження.

Товар – це продукт праці, який володіє здатністю задовольняти конкретні потреби людини, що розподіляється в суспільстві шляхом купівлі-продажу.

Споживча вартість товару – це благо для людей, елемент багатства.

Корисність товару – це його здатність задовольняти певні потреби людини.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Що вивчає товарознавство?
2. Які завдання товарознавства?
3. Чим відрізняється продукція від товару?
4. Які характеристики властиві для товару?

Теми рефератів:

1. Роль, значення та мета товарознавства у вирішенні соціально-економічних завдань в сучасних ринкових умовах.

2. Історія розвитку товарознавства.

3. Корисність і цінність як категорії і предмет товарознавства.

4. Товарознавча та економічна сутність стадій життєвого циклу товару.

5. Місце товарознавчих знань у системі наукових знань і їхній взаємозв'язок.

Тема 2. Класифікація та кодування товарів

Питання теми

1. Поняття про класифікацію товарів та її категорії.
2. Класифікація і кодування товарів.
3. Мета і призначення класифікації.
4. Ознаки і загальні правила класифікації.
5. Види класифікації товарів.
6. Кодування товарів.

Основні поняття

Класифікація – розподіл численних об'єктів (предметів і явищ) на класи, групи й інші підрозділи залежно від загальних ознак.

Групуванням – розподіл загалом об'єктів (товарів) на групи тільки за однією ознакою.

Вид у класифікації – дуже важлива категорія, що являє собою кінцевий продукт виробництва та має конкретне призначення і власну назву.

Основні принципи класифікації – це визначення мети і вибір класифікаційних ознак.

Кодування – це утворення і присвоєння коду класифікаційному угрупованню або об'єктові класифікації.

Код – це знак або сукупність знаків, які використовуються для позначення класифікаційного угруповання або об'єкта класифікації.

Класифікатор — це офіційний документ, який являє собою звіт найменувань і кодів класифікаційних угруповань або об'єктів класифікації.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Назвіть суть, мету і значення класифікації товару?
2. Категорії та роди класифікації товару
3. В чому полягають основні ознаки класифікації?
4. Які є методи класифікації товарної продукції "їх. переваги та недоліки?
5. У чому полягає ієрархічний метод класифікації?
6. У чому полягає фасетний метод класифікації?
7. Як систематизуються, товари ?
8. Назвіть правила системи класифікації товарів?
9. Поясніть за якими системами класифікуються товари.
10. Якими правилами потрібно керуватись при створенні системи класифікації товару?

Теми рефератів:

1. Алфавіти кодів: цифрові, буквені, буквено-цифрові, штрихові.
2. Визначення поняття «кодування товарів».
3. Елементи наукової класифікації товарів.
4. Історія виникнення та сучасні сфери застосування штрихових кодів.
5. Категорії класифікація і систематика товарів.

6. Класифікація як метод товарознавства.
7. Коди і артикули.
8. Методи класифікації – ієрархічний і фасетний, їх характеристика (сутність) і застосування в товарознавстві.
9. Методи кодування, їх сутність і сфери застосування.
10. Ознаки класифікації якісні та кількісні, суттєві і несуттєві.
11. Особливості класифікації харчових продуктів і непродовольчих товарів.
12. Поняття про основу коду, розряд коду і структуру коду.
13. Система кодування як основа побудови класифікаторів.
14. Системи класифікації і класифікатори, їх використання у сфері обігу.
15. Системи штрихових кодів.
16. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД)
17. Штрихове кодування об'єктів.
18. Штрихові коди системи EAN, їх структура.

Тема 3. Асортимент товарів

Питання теми

1. Види та характеристики асортименту товару
2. Особливості товарної номенклатури.
3. Основні показники асортименту товару
4. Управління асортиментом товару підприємства
5. Фактори формування асортиментом товарів підприємства
6. Асортиментна політика підприємства.

Основні поняття

Асортимент товарів – набір товарів, об'єднаних по якій-небудь одній ознаці або їх сукупності.

Промисловий асортимент товарів виробляється окремою галуззю або окремим промисловим підприємством.

Торговий асортимент товарів – це асортимент, представлений в оптових і роздрібних торгових підприємствах.

Показник асортименту товарів – це кількісна характеристика одного або декількох властивостей асортименту.

Широта асортименту – чисельність набору товарів, виділених за певним ознакою і представлених у вигляді класифікаційної угруповання.

Повнота асортименту – загальна чисельність набору товарів.

Структуру асортименту – характеризується питомою часткою кожного виду й/або найменування товару в загальному наборі.

Стійкість асортименту – ступінь коливання чисельності набору товарів.

Оновлюваність асортименту – інтенсивність поповнення набору новими товарами і вилучення з нього застарілих товарів..

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Що таке асортимент товарів?
2. Які існують різновиди асортименту споживчих товарів?.
3. Чим відрізняється промисловий та торговий асортимент?
4. Які класифікаційні ознаки асортименту?
5. Що таке види асортименту?
6. Які властивості і показники раціональності асортименту товарів?
7. Що таке управління асортиментом?
8. Дайте визначення раціональної структури асортименту.
9. Яка закономірність зміни структури асортименту?
10. У чому полягає асортиментна політика підприємства?

Теми рефератів:

1. Асортимент товарів.
2. Асортимент товарів виробничий/промисловий і торговий.
3. Асортимент товарів широкого вжитку.
4. Асортиментна політика і асортиментні концепції.
5. Показники та характеристики асортименту товарів.
6. *Поняття про товарні номенклатури: види і застосування в товарознавчій практиці.*
7. *Управління асортиментом.*
8. *Управління товарооборотом підприємства та оптимізації його асортиментної структури.*
9. *Фактори, які впливають на формування асортименту.*
10. *Формування структури асортименту товарів у сучасних умовах.*

Тема 4. Споживчі властивості товарів

Питання теми

1. Характеристика властивостей непродовольчих товарів
2. Особливості формування натуральних властивостей товарів і їх характеристика
3. Кількісна характеристика товарів
4. Фізичні властивості товарів
5. Хімічний склад та структура харчових продуктів
6. Споживчі властивості товарів

Основні поняття

Споживні властивості – це група властивостей виробу (продукції), які виявляються в процесі споживання (експлуатації), та пов'язані з можливістю задоволення виробом (продукцією) деяких суспільних чи особистих потреб відповідно до його призначення.

Властивості – це ознаки, які притаманні матеріальним об'єктам і

обумовлюють їхні відмінності або спільність із іншими предметами та проявляються при відношенні один до одного.

Властивості товару – об'єктивні особливості товару, які виявляються на кожній стадії життєвого циклу товару: проектування, виготовлення, розподіл, споживання.

Натуральні властивості – це притаманні речам та товарам природні, або набуті в процесі виробництва властивості, що проявляються за законами природи у природних відношеннях і визначаються методами природознавчих наук.

Одиничні екземпляри – окремі товари, які мають цілісність і властивий конкретний вид або найменування споживних властивостей.

Товарна партія – сукупність одиничних екземплярів товарів й/або комплексних пакувальних одиниць (одного виду й найменування), об'єднаних за певною ознакою.

Призначення – здатність товарів задовольняти фізіологічні й соціальні потреби, а також потреби в їхній систематизації.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Що таке властивості та наведіть її класифікацію?
2. Якісні та кількісні показники натуральних властивостей товарів.
3. Хімічні властивості товарів та їх характеристика.
4. Фізичні властивості товарів та їх характеристика.
5. Фізико-хімічні властивості товарів та їх характеристика.
6. Біологічні властивості.
10. Функціональні властивості товарів.
11. Ергономічні властивості товарів.
12. Надійність товарів та її показники.
13. Довговічність товару та її показники.
14. Безпека товарів та її види.
15. Екологічні властивості товарів.
16. Естетичні властивості товарів, їх групування і коротка характеристика.

Теми рефератів:

1. Властивості безпеки споживання (хімічна, електрична, радіаційна, механічна, термічна, санітарно-гігієнічна, пожежна).
2. Властивості соціального призначення, їх оцінювання.
3. Властивості функціонального призначення.
4. Вплив неорганічних речовин (вода, мінеральні елементи) на формування і збереженість споживних властивостей продуктів.
5. Вплив органічних сполук на формування і збереженість споживних властивостей харчових продуктів.
6. Гігієнічні властивості товарів, їх значення, чинники формування і показники гігієнічних властивостей товарів.
7. Екологічні властивості (рівень шкідливого впливу товарів на довкілля

при експлуатації та утилізації).

8. Ергономічні властивості (гігієнічні, антропометричні, психологічні, психофізіологічні).

9. Естетичні властивості (інформаційна виразність, раціональність форми, цілісність композиції, досконалість виробничого виконання і товарного виду).

10. Здатність товарів виконувати основну і допоміжну функції та універсальність.

11. Значення знань споживних властивостей для працівників торгівлі.

12. Значення фізичних властивостей для формування споживних властивостей і зберігання харчових продуктів і непродовольчих товарів.

13. Класифікація споживних властивостей.

14. Надійність товарів, комплексні показники (безвідмовність, довговічність, ремонтпридатність і збереженість).

15. Особливості споживних властивостей непродовольчих товарів.

16. Поняття про споживні властивості товарів.

17. Фізичні властивості товарів.

18. Характеристика споживних властивостей харчових продуктів: харчова цінність, енергетична цінність, біологічна цінність, фізіологічна цінність, засвоюваність, нешкідливість, доброякісність, здатність зберігання тощо.

19. Харчові продукти як фізико-хімічна або біологічна система..

Тема 5. Якість товарів

Питання теми

1. Сутність якості та її основні аспекти.
2. Значення якості товарів в сучасних умовах
3. Вимоги до якості товарів
4. Фактори, що формують та забезпечують якість продукції.
5. Класифікація показників якості.
6. Методи визначення показників якості.

Основні поняття

Якість – це ступінь, до якого сукупність власних характеристик задовольняє вимоги.

Якість продукції – сукупність властивостей і характеристик продукції, що зумовлюють спроможність даної продукції задовольнити потреби споживачів згідно з її цільовим призначенням.

Показник якості продукції – кількісна характеристика однієї чи декількох властивостей продукції, що характеризують її якість.

Параметр – кількісна характеристика будь-яких властивостей і станів продукції.

Показник конкурентоспроможності – комплексний показник, що виражає відношення корисного ефекту до ціни споживання.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Що таке показник якості виробу?
2. Які бувають показники якості виробів?
3. Чим відрізняються стандартизовані показники якості від не стандартизованих?
4. Чим відрізняється одиничний показник якості від комплексного?
5. Які Ви знаєте методи визначення показників якості виробів?
6. Що таке коефіцієнт вагомості, або значущості, показників якості виробу?
7. Що таке якість товарів?
8. Які характеристики товарів входять в поняття «якість»?
9. Від чого залежить якість товару?
10. У чому полягає суть комплексного показника якості товарів?
11. Поняття інтегрального показника якості товарів.
12. Як класифікують фактори якості товарів?
13. Що таке рівень якості товару?
14. У чому полягає суть поняття «конкурентоспроможність товару»?
15. Що спільного та чим відрізняються поняття «якості» та «конкурентоспроможності» товарів?
16. Які основні чинники впливають на конкурентоспроможність товарів?
17. Які основні етапи включає оцінка конкурентоспроможності товарів?

Теми рефератів:

1. Еволюція поняття «якість».
2. Проблеми якості на сучасному етапі.
3. Нормативно-правове забезпечення якості продукції.
4. Шляхи підвищення якості.
5. Конкурентоспроможність та якість товарів.

Тема 6. Управління якістю товарів

Питання теми

1. Сутність управління якістю продукції як виду діяльності.
2. Значення основних категорій в теорії управління якістю.
3. Проблема якості на сучасному етапі.
4. Якість та розвиток науково-технічного та соціального прогресу.
5. Сучасний підхід до управління якістю на виробництві.

Основні поняття

Рівень якості – категорія чи розряд, надані різним вимогам щодо якості продукції, процесів або систем, які мають те саме функційне застосування.

Система управління якістю – система управління для спрямування та контролювання діяльності організації стосовно якості.

Менеджмент якості – аспекти виконання функції управління, що визначають політику, цілі і відповідальність у сфері якості, а також здійснюють

їх за допомогою таких засобів, як планування якості, оперативне управління якістю, забезпечення якості, контроль якості і поліпшення якості в рамках системи менеджменту якості.

Планування якості – складова частина управління якістю, зосереджена на встановленні цілей у сфері якості та на визначенні операційних процесів і відповідних ресурсів, необхідних для досягнення цілей у сфері якості.

Управління якістю – це скоординована діяльність, що складається у спрямуванні та контролі організації, в тому, що стосується якості.

Забезпечування якості – складова частина управління якістю, зосереджена на створення впевненості у тому, що вимоги до якості будуть виконані.

Контроль якості – складова частина управління якістю, зосереджена на виконуваних вимогах щодо якості.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Економічні аспекти управління якістю
2. Якість як об'єкт управління
3. Аудит якості та премії якості?
4. Механізм сучасного управління якістю
5. Статистичні методи управління якістю
6. Основні етапи становлення та розвитку систем управління якістю
7. Сертифікація систем якості підприємства
8. Міжнародний та вітчизняний досвід управління якістю

Теми рефератів:

1. Вітчизняний досвід управління якістю товарів.
2. Міжнародний досвід управління якістю товарів.
3. Методика поліпшення якості «Кайдзен».
4. Методика поліпшення якості «Кайлео».
5. Напрями діяльності підприємства у сфері управління якістю.
6. Шляхи мотивації в управлінні якістю продукції.

Тема 7. Товарна інформація

Питання теми

1. Поняття про товарну інформації.
2. Вимоги до товарної інформації.
3. Види інформації про товарі.
4. Форми інформації про товарі.
5. Засоби товарної інформації.

Основні поняття

Товарна інформація – відомості про товар, призначені для користувачів-суб'єктів комерційної діяльності.

Достовірність товарної інформації – правдивість і об'єктивність відомостей про товар, відсутність дезінформації і суб'єктивізму в їх уявленні,

що вводять користувачів в оману.

Доступність товарної інформації – інформаційна відкритість відомостей про товар (мовна доступність, затребуваність і зрозумілість).

Достатність товарної інформації – раціональна інформаційна насиченість, що виключає уявлення як неповної, так і зайвої інформації.

Основоположна товарна інформація – основні відомості про товар, призначена для всіх суб'єктів ринку з фіксацією найменувань товарів, сортів, мас бруто, нетто, дат випуску, найменування виготовлювачів, термінів зберігання або придатності, способів використання.

Комерційна товарна інформація – включає відомості про товар, доповнює основну інформацію і призначена для постачальників, посередників, продавців.

Споживча товарна інформація – відомості про товар, призначені для створення споживчих переваг, що показують вигоди від застосування конкретного товару і адресовані споживачам.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Дайте визначення поняттю «інформація про товар».
2. Дайте визначення поняттю «маркувальна інформація».
3. Наведіть класифікацію інформації про товар за різними ознаками.
4. Назвіть порядок розробки та використання товарних знаків.
5. Назвіть функції, які покликані виконувати товарні знаки.
6. Охарактеризуйте види інформаційно-супроводжувальної інформації про товар.
7. Охарактеризуйте види рекламно-довідкової інформації про товар.
8. Охарактеризуйте функції, які покликані виконувати інформація про товар.
9. Поясніть зміст системи інформаційного забезпечення товарів.
10. Поясніть зміст товарного клейма.
11. Проаналізуйте способи маркування товарів.

Теми рефератів:

1. Види та форми товарної інформації.
2. Нормативно-правове регулювання товарної інформації.
3. Засоби товарної інформації
4. Нормативно-правове регулювання маркування харчових продуктів.
5. Вимоги до маркування однорідних груп, підгруп і видів продовольчих і непродовольчих товарів.
6. Нормативно-правове регулювання вимог до маркування за кордоном.
7. Особливості маркування ряду непродовольчих товарів в країнах ЄС, США та Канади.

Тема 8. Товарна експертиза

Питання теми

1. Товарна експертиза: основні поняття, цілі і завдання, характеристика основних видів.
2. Експертиза товарів: суб'єкти та вимоги до експертів.
3. Товарна експертиза: організація, правила та порядок проведення.

Основні поняття

Експертиза – дослідження питань, вирішення яких вимагає спеціальних знань в галузі науки, техніки, мистецтва; логічне і (або) експериментальне дослідження об'єкта, що проводиться компетентною особою – фахівцем (експертом) або групою фахівців (експертів), що ґрунтується на спеціальних знаннях і практичному досвіді.

Мета експертизи – отримання достовірної інформації про об'єкт.

Судова експертиза є формою використання спеціальних знань у вигляді дослідження для досягнення юридичних цілей.

Несудова експертиза проводиться за замовленням фізичних та юридичних осіб, як правило, для отримання рішень щодо спірних питань, що виникають у сфері товарного обігу.

Досудова експертиза здійснюється до передачі спірної справи до суду.

Первинна експертиза – вперше проведена експертиза, якщо на досудовому етапі речові та інші докази експертному дослідженню не піддавалися.

Додаткова експертиза призначається у випадках недостатньої ясності чи неповноти висновку експерта, до її виробництва може бути притягнутий новий експерт.

Повторна експертиза здійснюється, якщо виникають сумніви в правильності чи обґрунтованості експертного висновку, що протиріччя між кількома експертними висновками.

Товарознавча експертиза – дослідження споживчих властивостей товарів, що здійснюється товарознавцями-експертами шляхом проведення випробувань (вимірювань) або опитування або на підставі інформації на маркуванні та/чи в товарно-супровідних документах.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. За якими критеріями призначення в практиці Торгово-промислової палати (ТПП) України розрізняють види експертиз?
2. Чим відрізняється термін «експертиза» від терміна «контроль»?
3. Що є основною метою експертизи?
4. Що повинен знати експерт?
5. Як виявляється етична поведінка експерта?
6. Яка особа може залучатися для проведення експертизи ?
7. Які органи уповноважені проводити товарознавчі експертизи?
8. Для чого використовують реєстраційний метод?

9. На чому ґрунтується органолептичний метод?
10. Опишіть загальний алгоритм експертних операцій комбінованим методом для оцінювання якості товарів?
11. Як класифікуються експертні методи?
12. Які комплексні показники якості зразків продукції визначають двома методами?
13. Які методи засновані на визначенні характеристик товарів шляхом вимірювань?
14. Які методи товарознавчої експертизи ви знаєте?

Теми рефератів:

1. *Поняття та терміни товарознавчих експертиз.*
2. *Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі.*
3. *Основні експертні методи.*
4. *Інформаційні засоби експертизи товарів.*
5. *Організація проведення товарознавчої експертизи.*
6. *Технологія проведення експертизи товарів.*
7. *Санітарно-епідеміологічна експертиза товарів.*
8. *Ветеринарна, екологічна та фітосанітарна експертизи.*
9. *Товарознавча судова експертиза товарів.*
10. *Ідентифікація та фальсифікація товарів.*
11. *Експертиза продовольчих товарів.*
12. *Експертиза непродовольчих товарів.*

Тема 9. Стандартизація та сертифікація товарів

Питання теми

1. Сутність поняття та етапи розвитку стандартизації.
2. Рівні та види стандартизації.
3. Методичні засади стандартизації.
4. Структура національної системи стандартизації.
5. Органи Державної стандартизації України.
6. Основні поняття та положення сертифікації продукції.
7. Національні системи сертифікації.

Основні поняття

ISO (International Organization for Standardization) – Міжнародна організація зі стандартизації.

Міжнародний стандарт – стандарт, прийнятий міжнародною організацією.

Національна стандартизація – стандартизація, що проводиться на рівні однієї країни.

Сертифікація – процедура проведення компетентною організацією незалежної оцінки відповідності продукції, процесів і послуг встановленим вимогам; діяльність третьої сторони, незалежної від виробника (продавця) і

споживача продукції, щодо підтвердження відповідності продукції встановленим вимогам.

Стандартизація – діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

Стандартизація товарів і послуг

1. Визначте головні сфери застосування міжнародних стандартів.
2. Визначте зміст категорії «стандартизація».
3. Визначте комплекс правил та положень Національної системи стандартизації України. В яких документах вони викладені?
4. Визначте мету і завдання стандартизації.
5. Визначте організаційну структуру та основні напрями діяльності Міжнародної організації із стандартизації (ISO).
6. Визначте організаційну структуру та основні пріоритети діяльності центрального органу виконавчої влади у сфері технічного регулювання – Держспоживстандарту України.
7. Визначте основні напрями діяльності Держспоживстандарту України у галузі стандартизації.
8. Визначте порядок розроблення, затвердження та впровадження стандартів в Україні.
9. Визначте роль системи технічного регулювання в системі управління якістю.
10. Дайте характеристику законодавства в галузі вітчизняної системи технічного регулювання.
11. Дайте характеристику науково обґрунтованої термінології з стандартизації.
12. Дайте характеристику структурними елементами та об'єктам Національної системи стандартизації України.
13. Які категорії та види стандартів в Україні Ви знаєте?
14. Зробіть характеристику основних міжнародних стандартів ISO/IEC по системах якості.
15. Коли було започатковано Національну систему стандартизації України?
16. Наведіть приклади родин стандартів ISO, які забезпечують якість продукції.
17. Наведіть приклади участі України у роботі міжнародних та регіональних організацій з стандартизації.
18. Охарактеризуйте основні принципи та методи стандартизації.
19. Розкрийте зміст поняття «міжнародні стандарти».
20. Розкрийте історичну динаміку створення системи технічного регулювання в Україні.

21. Розкрийте роль та значення міжнародної стандартизації. Охарактеризуйте історичну динаміку створення національних та міжнародних організацій зі стандартизації.

23. Які види стандартизації Ви знаєте?

24. Які складові системи технічного регулювання Ви знаєте. Дайте їм характеристику.

25. Які ще міжнародні організації зі стандартизації Ви знаєте?

Сертифікація товарів і послуг

1. Визначте організаційну структуру та основні напрями діяльності Міжнародної організації із стандартизації (ISO).

2. Визначте основні функції учасників сертифікації в системі УкрСЕПРО.

3. Визначте призначення добровільної сертифікації та охарактеризуйте її об'єкти.

4. Визначте пріоритети в діяльності УкрНДІССІ та УкрНДНЦ.

5. Встановіть відмінності добровільної сертифікації від обов'язкової.

6. Дайте визначення сертифікації. Яка організація формує міжнародні вимоги до термінів і визначень у галузі сертифікації?

7. З якою метою проводять сертифікацію систем якості виробництва?

8. За якими показниками проводиться ідентифікація продукції?

9. Зробіть аналіз структурної схеми сертифікації в системі УкрСЕПРО та визначте його функції.

10. Наведіть приклади участі України у роботі міжнародних та регіональних організаціях з оцінення відповідності.

11. Обґрунтуйте особливості послуг як об'єкта сертифікації. Охарактеризуйте можливі схеми сертифікації послуг.

12. Охарактеризуйте доробки вітчизняної метрології. Які вітчизняні метрологічні структури Ви знаєте?

13. Охарактеризуйте загальні вимоги до порядку проведення сертифікації продукції (процесів, робіт, послуг) в системі УкрСЕПРО

14. Охарактеризуйте історичну динаміку створення національних та міжнародних організацій з оцінення відповідності та акредитації?

15. Охарактеризуйте особливості сертифікації продуктів рослинного та тваринного походження, товарів дитячого харчування.

16. Порівняйте сутність понять «сертифікація» та «підтвердження відповідності».

17. Поясніть структуру законодавчої та нормативної бази сертифікації.

18. Поясніть завдання Державного Комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики» (Держспоживстандарту) в галузі сертифікації.

19. Поясніть, від чого залежить схема (модель) сертифікації заявленої продукції чи послуг. Які схеми сертифікації Ви знаєте?

20. Що таке сертифікат відповідності, свідоцтво щодо його визнання та державний Реєстр системи УкрСЕПРО?

21. Розкрийте історичну динаміку створення національної системи

сертифікації в Україні.

22. Розкрийте особливості сертифікації груп однорідної продукції.
23. Розкрийте особливості сертифікації продовольчих товарів.
24. Розкрийте повноваження центральних органів виконавчої влади в системі оцінення відповідності України.
25. Що таке «система сертифікації»?
26. Що таке акредитація і яка її мета? На яких принципах базується діяльність з акредитації в Україні?
27. Що таке атестат виробництва, сертифікат відповідності і ліцензійна угода між замовником і Держспоживстандартом України?
28. Що таке технічні бар'єри в торгівлі та які шляхи їх усунення? Які міжнародні організації працюють у цьому напрямку?
29. Яка роль сертифікації у системі підвищення якості продукції та послуг?
30. Яка специфіка етапів загальної процедури перевірки системи якості?
31. Яке призначення випробувальних лабораторій?
32. Які існують види сертифікації?
33. Яку роботу виконують територіальні центри зі стандартизації, метрології та сертифікації продукції (послуг)?

Тема рефератів:

1. Державна система сертифікації УкрСЕПРО..
2. Діяльність органів із сертифікації в системі УкрСЕПРО.
3. Історичне коріння міжнародної стандартизації.
4. Історія становлення вітчизняної стандартизації.
5. Міжнародні, регіональні, національні організації зі стандартизації.
6. Національна система сертифікації України.
7. Національна система стандартизації України.
8. Основні положення Державної системи стандартизації України.
9. Основні сфери застосування міжнародних стандартів.
10. Перспективи діяльності зі стандартизації та сертифікації в Україні.
11. Порядок впровадження стандартів і техніко-економічна ефективність стандартизації.
12. Процедура сертифікації продукції, робіт, послуг.
13. Сертифікація і технічні бар'єри в торгівлі.
14. Сертифікація товарів і послуг.
15. Сертифікація систем якості в системі УкрСЕПРО.
16. Стандартизація як важлива складова системи технічного регулювання.
17. Сутність сертифікації.
18. Сутність стандартизації.

Тема 10. Упакування та зберігання товарів при товаропросуванні

Питання теми

1. Сутність і функції тари та упаковки.
2. Вимоги до тари й упаковки.
3. Класифікація тари і упаковки.
4. Умови збереження товарів (система властивості товаропросування), режим збереження.
5. Вимоги до санітарно-гігієнічного режиму.
6. Основні принципи збереження товарів.
7. Методи збереження товарів.

Основні поняття

Зберігання товару – стадія обігу товару, на якій забезпечується протягом певного часу придатність задовольняти до призначення конкретної потреби споживача.

Умови зберігання – сукупність зовнішніх впливів навколишнього середовища, обумовлених режимом зберігання й розміщенням товарів у сховищах.

Режим зберігання – сукупність кліматичних і санітарно-гігієнічних вимог, що забезпечують збереженість товарів. Можна виділити кліматичний і санітарно-гігієнічний режими зберігання.

Товаропросування – діяльність з планування, перетворення в життя і контролю за фізичним переміщенням продукції від місць її виробництва до місць продажу для задоволення потреб споживачів із вигодою для виробників.

Тара – промисловий виріб, що призначається для пакування, зберігання, переміщення і реалізації товарів у сфері обігу.

Упаковка – засіб або комплекс засобів, що забезпечують захист товару при його русі від виробника до споживача.

Зовнішня упаковка – служить для транспортування та зберігання товару, що класифікується в іншій тарифній позиції, ніж товар.

Внутрішня упаковка – невіддільна від товару, дуже часто буває об'єктом права інтелектуальної власності – промисловим зразком або носієм зареєстрованої торгової марки.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Асептична технологія упакування.
2. Багатошарові і комбіновані матеріали.
3. Вимоги до упаковки.
4. Допоміжні матеріали у виробництві металеві тари.
5. Етикетки.
6. Закупорювальні засоби.
7. Класифікація паперових і картонних матеріалів.
8. Класифікація полімерних матеріалів.
9. Класифікація транспортної тари.

10. Маркування полімерної тари.
11. Маркування товарів.
12. Основні види дерев'яної тари для продовольчих товарів.
13. Основні матеріали у виробництві металевої тари.
14. Особливості транспортного упакування.
15. Пакети поліетиленові.
16. Плівкові полімерні матеріали.
17. Полімерна упаковка: якість і безпека.
18. Проблема утилізації.
19. Скляна тара.
20. Стрічки та клепокві матеріали.
21. Сучасні технології вакуумного упакування харчових продуктів.
22. Сучасні упаковки для парфумерно-косметичної промисловості.
23. Технологія захисту виробів від підробок.
24. Упакування кондитерських виробів.
25. Упакування косметичної продукції.
26. Упакування снєків і продуктів сублимаційної сушки.
27. Упакування сухих будівельних сумішей.
28. Упакування хлібобулочних виробів.
29. Утилізація алюмінієвої тари.
30. Утилізація полімерної упаковки.
31. Характеристика деревини, як матеріалу і тари.
32. Художнє оформлення упаковки.

Тєми рефератів:

- 1. Вплив середовища на зміну споживних властивостей товарів при товаропросуванні.*
- 2. Збереження якості і маси товарів при товаропросуванні*
- 3. Зберігання товарів, товарні втрати.*
- 4. Інноваційні види упаковки.*
- 5. Класифікація, стандартизація та уніфікація тари для споживчих товарів.*
- 6. Методи і технології упакування.*
- 7. Особливості упакування окремих груп непродовольчих товарів.*
- 8. Особливості упакування продовольчих і непродовольчих товарів.*
- 9. Роль пакувальних матеріалів і тари.*
- 10. Стан і тенденції розвитку пакувальної індустрії в Україні і світі.*
- 11. Сучасні напрями застосування пакувальних матеріалів і тари для харчових продуктів.*
- 12. Транспортна тара.*
- 13. Упаковка харчових продуктів для індустрії HoReCa.*
- 14. Упакування та зберігання товарів.*
- 15. Утилізація використаної тари і пакувальних матеріалів.*
- 16. Фізичні, хімічні, біохімічні, мікробіологічні процеси в товарах.*

17. Якість і безпека пакувальних матеріалів і тари.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Практичне заняття №1. Теоретичні основи товарознавства.

Мета заняття: формування знань в галузі захисту прав споживачів і застосування Закону України «Про захист прав споживачів».

Завдання для виконання

1. Вивчення і застосування основних положень Закону України «Про захист прав споживачів»;
2. Захист прав споживачів при продажі товарів споживачам.

Завдання 1. Вивчення структури та змісту Закону України «Про захист прав споживачів» (перейдіть за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/stru/page2#Stru2>).

Завдання 2. Ознайомтесь з основними термінами Закону України «Про захист прав споживачів» (розділ Терміни в документі).

Завдання 3. Ознайомтесь з типовою посадовою інструкцією товарознавця (файл додається, або перейдіть за посиланням <http://prof.ua/job-descriptions/view/1127/>). Уважно прочитайте посадову інструкцію: товарознавець на предмет пунктів обов'язків, де вказані специфічні напрями.

Дискусійні питання:

1. Які мають права споживачі під час придбання, замовлення або використання продукції, яка реалізовується на території України?
2. Як захищаються права споживача у разі придбання ним товару неналежної якості?
3. Чому особливе значення у правовідносинах, що виникають між споживачем та виробником, продавцем, виконавцем, має поняття «недолік» та «істотний недолік» товару (роботи, послуги)?
4. Що регламентує та визначає посадова інструкція товарознавця?
5. Яка інформація необхідна при складанні посадової інструкції товарознавця (щодо спеціалізації працівника, його освітньо-кваліфікаційного рівня, професійної підготовки та досвіду роботи, необхідні для належного виконання покладених на працівника завдань та обов'язків)

Практичне заняття № 2. Об'єкт, предмет, методи та зміст товарознавства.

Мета заняття: засвоїти основні категорії товарознавства – товар, об'єкт та предмет товарознавства, корисність речі, цінність речі, вартість речі, форми вартості, споживна вартість, споживна цінність товару, економічні форми вартості, методи товарознавства.

Завдання для виконання

1. Вивчити структуру та зміст ДСТУ 3993-2000 «Товарознавство. Терміни та визначення»;

2. Вивчити діалектичну взаємодію виробництва, обміну та споживання продукції.

Завдання 1. Наведіть перелік розділів ДСТУ 3993-2000 «Товарознавство. Терміни та визначення» та вивчити ті розділи, які торкаються теоретичної частини товарознавства. Ключові визначення занести у звіт. (див. посилання в Moodle).

Завдання 2. Складіть загальну схему системи діалектичної взаємодії виробництва, обміну і споживання матеріальних благ та їх властивостей як предметів пізнання матеріалознавства та товарознавства (на прикладі певного товару).

Завдання 3. Запам'ятайте особливості понять: виробництво, обіг, споживання; продукція, товари, предмети споживання; натуральні властивості, товарні властивості, споживні (ужиткові) властивості; набуті та речові властивості, корисність (цінність) та вартість, утилітарні та естетичні властивості.

Дискусійні питання:

1. Дайте визначення поняття «товар».
2. Що таке властивість речі?
3. Дайте визначення понять «корисність речі», «благо речі», «вартість речі», «цінність речі».
4. Охарактеризуйте натуральну вартість та її форми.
5. Охарактеризуйте економічну вартість та її форми
6. Поясніть двоїстість товару: товар як споживна вартість, або корисність, і як вартість.

Практичне заняття № 3. Класифікація та кодування товарів

Мета заняття: формування знань щодо базових принципів та правил класифікації та кодування товарів. Вивчення інструментарію класифікації та кодування товарів.

Завдання для виконання:

1. Вивчення класифікаційної термінології;
2. Визначення класифікаційних ознак та рівнів класифікації

Завдання 1. Вивчити класифікаційну термінологію: класифікація, клас товарів, підклас товарів, група товарів, підгрупа товарів, вид товарів, різновид товарів, торгова класифікація, учбова класифікація, структура коду, алфавіт коду, цифровий алфавіт коду, буквений алфавіт коду, буквено-цифровий алфавіт коду, штриховий алфавіт коду, основа коду, розряд коду, довжина коду.

Завдання 2. Класифікуйте до рівня субпозиції, тобто визначте код відповідно до УКТЗЕД, товари, що ввозяться на територію України. Товарна

номенклатура наступна: папайя, абрикоси, персики, банани, ківі, інжир, мандарини, лимони, авокадо.

Завдання 3. Класифікуйте до рівня субпозиції, тобто визначте код відповідно до УКТЗЕД, кондитерські вироби, що ввозяться на територію України. Товарна номенклатура наступна: жувальна гумка в пластинах, фруктова пастила, шоколад білий, шоколадні батончики, вафлі.

Завдання 4. Визначте найменування товарів, що ввозяться на територію України, за наданим кодом продукції відповідно до УКТЗЕД. Кодування товарів за товарною номенклатурою наступне: 01.11.35.400, 01.13.40.450, 14.40.10.030, 15.11.19.006, 21.12.55.300, 36.50.33.630, 36.63.21.130.

Дискусійні питання:

1. Назвіть суть, мету і значення класифікації товару?
2. Категорії та роди класифікації товару?
3. В чому полягають основні ознаки класифікації?
4. Які є методи класифікації товарної продукції їх. переваги та недоліки?
5. У чому полягає ієрархічний метод класифікації?
6. У чому полягає фасетний метод класифікації?
7. Як систематизуються, товари ?
8. Назвіть правила системи класифікації товарів?
9. Поясніть за якими системами класифікуються товари.
10. Якими правилами потрібно керуватись при створенні системи класифікації товару?

Практичне заняття №4. Асортимент товарів.

Мета заняття: формування знань з питань асортименту товарів та асортиментної політики підприємства.

Завдання для виконання

Розкрити базові поняття: асортимент, гармонійність асортименту, глибина асортименту, насиченість асортименту, номенклатура, товарний асортимент, управління товарним асортиментом. ширина асортименту.

Завдання 1. Розкрийте зміст понять товар за задумом, товар у реальному виконанні, товар з підкріпленням на таких прикладах:

- Велосипед;
- Газова плита;
- Електричний чайник;
- Морозиво;
- Телефон;
- Фото/кіно камера;
- Холодильник;
- Швейна машина.

Завдання 2. Охарактеризуйте за основними показниками асортимент

компанії Unilever (див. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Unilever> а також <http://unileverleaders.com.ua/>)

Завдання 3. Розробіть перелік параметрів, необхідних для оцінювання конкурентоспроможності таких товарів:

- Послуга косметичного салону
- Комп'ютер
- Мобільний телефон
- Чоловіче взуття
- Льодяники
- Підручник з англійської
- Освітня послуга
- Заміська екскурсія

Дискусійні питання:

1. Яким чином відбувається формування оптимального асортименту?
2. Що означає поняття «новий продукт»?
3. Алгоритм планування нових товарів.
4. Причини невдач нових товарів.
5. Використання товарних марок.
6. Життєвий цикл товару.
7. Концепція упаковки та маркування продукції.

Практичне заняття № 5. Якість товарів

Мета заняття: систематизація та закріплення знань щодо поняття і категорій якості; формування компетенцій управління факторами, що впливають на якість продукції.

Завдання для виконання

Розкрити базові поняття: брак, властивість продукції, дефект, дефектна одиниця продукції, інтегральний показник якості продукції, одиничний показник якості продукції, ознака продукції, параметр продукції, показник якості продукції, придатна продукція, рівень якості продукції, якість продукції,

Завдання 1. Розробити структуру показників якості для товарів та послуг з наступного переліку:

- Годинник;
- Дитяча коляска;
- Мангал;
- Мікрофон;
- Пілосос;
- Поліетиленовий пакет;
- Посудомийна машина;
- Пральний порошок.

Завдання 2. Розробіть перелік параметрів, необхідних для оцінювання конкурентоспроможності таких товарів:

- 1- шоколадний батончик;
- 2- фітнес-браслет;
- 3- послуга перукаря;
- 4- підручник з економіки;
- 5- освітня послуга;
- 6- косметичне молочко;
- 7- комп'ютер;
- 8- екскурсія;
- 9- взуття дитяче.

Завдання 3. Користуючись «народними» методами, визначити якість товарів. (Наприклад : <https://www.unn.com.ua/uk/news/1584959-yak-pereviriti-yakist-palnogo-samostiyno-pyat-narodnikh-metodiv>).

1. Визначення якості вершкового масла
2. Визначення якості води
3. Визначення якості кави
4. Визначення якості ковбасних виробів
5. Визначення якості меду
6. Визначення якості молока
7. Визначення якості м'ясних виробів
8. Визначення якості сметани
9. Визначення якості соку
10. Визначення якості чаю.

Завдання 4. Оберіть 2-3 будь-який харчових продукти та визначте за характерними для них властивостями, показники якості (див. https://uk.wikipedia.org/wiki/Якість_продуктів_харчування).

Завдання 5. Оберіть 2-3 будь-який непродовольчі товари та визначте за характерними для них властивостями, показники якості (див. https://uk.wikipedia.org/wiki/Показник_якості та https://uk.wikipedia.org/wiki/Споживчі_властивості_товарів).

Дискусійні питання:

1. Які характеристики товарів входять в поняття "якість"?
2. Які основні чинники впливають на конкурентоспроможність товарів?
3. Які основні етапи включає оцінка конкурентоспроможності товарів?
4. Які Ви знаєте методи визначення показників якості виробів?
5. Які бувають показники якості виробів?
6. Як класифікують фактори якості товарів?
7. Що таке якість товарів?
8. Що таке рівень якості товару?
9. Що таке показник якості виробу?
10. Що таке коефіцієнт вагомості, або значущості, показників якості виробу?
11. Що спільного та чим відрізняються поняття "якості" та "конкурентоспроможності" товарів?
12. Чим відрізняються стандартизовані показники якості від не

стандартизованих?

13. Чим відрізняється одиничний показник якості від комплексного?
14. У чому полягає суть поняття "конкурентоспроможність товару"?
15. У чому полягає суть комплексного показника якості товарів?
16. Поняття інтегрального показника якості товарів.
17. Від чого залежить якість товару?

Практичне заняття № 6. Управління якістю товарів

Мета заняття: вивчення основних теоретичних положень базової концепції загального управління якістю, набуття навичок визначення елементів та процесів стратегії TQM.

Завдання для виконання

Розкрити базові поняття: «Зірка якості», «Петля якості», кваліметрія, Комплексна система управління якістю продукції (КСУЯП), концепція MBQ (англ. Management by Quality), концепція TQM (англ. Total Quality Management), концепція TQC (англ. Total Quality Control), менеджмент якості (quality management), цикл Демінга (Deming Cycle).

Завдання 1. Необхідно побудувати діаграму Парето, за даними таблиці, в якій наведено інформацію щодо дефектів керамічних виробів.

Вид дефекту	Кількість дефектів	Втрати від браку у грошовому виразі (гр. од.)
деформація	10	160
зміщення деталей	14	165
тріщина	5	560
засмічення	8	400
накол	11	2400
натік глазурі	4	1700
вигарка	26	2010
вибоїна (відколювання)	2	185
щербини краю	120	1620
Всього	200	9200

1. Розрахувати втрати від кожного виду дефекту у відсотковому співвідношенні.
2. Всі види дефектів розподілити на три групи А, В, С. У групу А входять три види дефектів, які нанесли найбільше суттєвої шкоди підприємству. Вони розташовуються у порядку спадання. У групу В відносять три наступних види дефектів. До групи С належать всі решта чинників.
3. Побудувати стовпчиковий графік, де кожному виду дефекту відповідає свій стовпець і висота якого відповідає величині втрати від цього виду дефекту у грошовому виразі. Ширина всіх стовпців однакова.

Завдання 2. Які на Вашу думку основні проблеми, з якими можуть

зіткнутися вітчизняні підприємства під час застосування стандартів ISO 9000 та побудові системи управління якістю відповідно до вимог цього стандарту (див. посилання <https://khoda.gov.ua/image/catalog/files/%209000.pdf> та https://uk.wikipedia.org/wiki/ISO_9000). Відповідь обґрунтуйте

Завдання 3. Необхідно визначити узагальнений показник якості та рівень якості молочної продукції представлених торгових марок. Органолептичну оцінку показників якості проведено за 5-бальною шкалою, на підставі якої розраховано рівень якості комплексним методом із урахуванням коефіцієнтів вагомості, визначених експертами ранжуванням (зовнішній вигляд і консистенція – 0.3, смак і запах – 0.6, колір – 0.1) Зробити висновки щодо проведених розрахунків та визначити шляхи підвищення якості продукції на виробничих підприємствах.

Торгова марка	Зовнішній вигляд і консистенція	Смак і запах	Колір	Узагальнений показник якості	Рівень якості	Ранжування торгових марок за рівнем якості
Яготинське	4.25	4.17	4.33			
Чудо	4.32	4.59	4.50			
Ферма	4.12	4.83	3.50			
Рудь	4.15	4.15	4.50			
Біла лінія	4.10	4.12	4.17			
Слов'яночка	4.17	4.59	4.40			
Волошкове поле	3.95	3.87	3.52			
Галичина	4.10	3.68	3.82			
Данон	4.13	4.92	5.00			

1) Узагальнений показник якості продукції розраховується як:

$$УПЯ = \sum m \times g,$$

де m – коефіцієнт вагомості; g – показник якості.

2) Рівень якості розраховується як:

$$Ря = (УПЯ/5) \times 100\%$$

Завдання 4. Визначте особливості та охарактеризуйте специфічні риси японського, американського та європейського підходів до управління якістю. Результати роботи представити у вигляді порівняльної таблиці.

Японський підхід до управління якістю	Американський підхід до управління якістю	Європейський підхід до управління якістю

Завдання 5. У 70-х рр. в корпорації Ford було прийнято наступне

визначення якості: «Якість – це відповідність всім необхідним технічним вимогам, які визначені в робочих кресленнях, технічних умовах й інших подібних документах». В кінці 80-х рр. корпорація Ford прийняла інше визначення якості: «Якість визначається покупцем; покупець хоче мати вироби і послуги, які в перебігу всього терміну їх служби задовольняють його або її потребам і очікуванням за ціною, відповідною цінністю». Які на Вашу думку відбулися зміни у визначенні якості? Прокоментуйте їх.

Дискусійні питання:

1. Економічні аспекти управління якістю
2. Якість як об'єкт управління
3. Аудит якості та премії якості?
4. Механізм сучасного управління якістю
5. Статистичні методи управління якістю
6. Основні етапи становлення та розвитку систем управління якістю
7. Сертифікація систем якості підприємства
8. Міжнародний та вітчизняний досвід управління якістю

Практичне заняття № 7. Товарна інформація

Мета заняття: навчити студентів формувати відомості про товар, призначені для користувачів (товарну інформацію).

Завдання для виконання

Розкрити базові поняття: інформаційне забезпечення товарів, товарна інформація, засоби товарної інформації, функції засобів товарної інформації, інформаційні товарні знаки, маркування товарів, товарне маркування, маркувальні символи.

Завдання 1. Дайте характеристику форм товарної інформації, вкажіть їх переваги та недоліки. Результати занесіть в таблицю.

Форма товарної інформації	Характеристика	Переваги	Недоліки
Текстова			
Цифрова			
Образотворча			
Символічна			

Завдання 2. Наведіть приклади знаків відповідності (якості) національних стандартів (Україна, ЄС, 3-4 країни).

Завдання 3. Наведіть приклади упаковки будь-якого харчового товару та знайдіть компонентні знаки (інформація про харчові добавки), охарактеризуйте їх.

Завдання 4. Наведіть приклади ярлику будь-якого одягу та знайдіть експлуатаційні знаки (сушка, прання і т.д.), охарактеризуйте їх.

Завдання 5. Наведіть приклади упаковки будь-якого побутової техніки та знайдіть маніпуляційні знаки, охарактеризуйте їх.

Завдання 6. Наведіть приклади застосування попереджувальних знаків,

охарактеризуйте їх.

Завдання 7. Наведіть приклади застосування екологічних знаків, охарактеризуйте їх.

Завдання 8. Виберіть у супермаркеті декілька товарів різних товарних груп. Проведіть аналіз і визначте, чи дотримано усі вимоги, які висуваються до товарної інформації.

Дискусійні питання:

1. Дайте визначення поняттю «інформація про товар».
2. Дайте визначення поняттю «маркувальна інформація».
3. Наведіть класифікацію інформації про товар за різними ознаками.
4. Назвіть порядок розробки та використання товарних знаків.
5. Назвіть функції, які покликані виконувати товарні знаки.
6. Охарактеризуйте види інформаційно-супроводжувальної інформації про товар.
7. Охарактеризуйте види рекламно-довідкової інформації про товар.
8. Охарактеризуйте функції, які покликана виконувати інформація про товар.
9. Поясніть зміст системи інформаційного забезпечення товарів.
10. Поясніть зміст товарного клейма.
11. Проаналізуйте способи маркування товарів.

Практичне заняття № 8. Товарна експертиза

Мета заняття: ознайомитися з видами експертиз. Розглянути обов'язкові вимоги до складання акту експертизи.

Завдання для виконання

Розкрити базові поняття: асортиментна експертиза, ветеринарно-санітарна експертиза, додаткова експертиза, досудова експертиза, екологічна експертиза товару, екологічна експертиза, експертиза кількості товару, експертиза якості товару, експертиза, карантинні об'єкти, комісійна експертиза, мета експертизи, несудова експертиза, первинна експертиза, повторна експертиза, санітарно-епідеміологічна експертиза, санітарно-епідеміологічний випробування, судова експертиза, товарна експертиза, товарознавча експертиза, фітосанітарна експертиза, вибірковий метод перевірки, вибірка, проба, точкова проба, об'єднана проба, вихідна проба, середній зразок, акт експертизи.

Завдання 1. Вивчення основоположних документів щодо проведення товарознавчих експертиз. Ознайомитися із загальними положеннями. Законспектувати основні функції, цілі та завдання, права ТПП України.

1) Закон України "Про судову експертизу" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 28, ст.232) – див. посилання <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

2) Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень – див. посилання

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

3) Закон України "Про торгово-промислові палати в Україні" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 13, ст.52) – див. посилання <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-вр>

Завдання 2. Ознайомитися з переліком документів, які необхідні для проведення експертизи походження експортних товарів.

Перелік документів для сертифікації походження товарів на замовлення виготовлювача продукції:

1. Контракт на експорт продукції.
2. Статут підприємства.
3. Документи, що засвідчують походження сировини, матеріалів тощо (договори, товарно-транспортні накладні).
4. Перелік основних технологічних операцій.
5. Договір на оренду виробничих площ, устаткування.
6. Нормативно-технічна документація на продукцію.
7. Розрахунок вартості продукції, що виробляється.

Перелік документів для оформлення сертифікатів походження товарів (для комерційних структур):

1. Контракт на експорт продукції.
2. Договір купівлі-продажу продукції, транспортні документи.
3. Документи, що засвідчують виготовлювача продукції.

Завдання 3. За відповідними пунктами Інструкції про порядок проведення ... законспектувати підстави для проведення експертизи непродовольчих товарів та порядок їх оформлення.

Завдання 4. За відповідними пунктами Інструкції про порядок проведення ... законспектувати основні права та обов'язки експертів. Законспектувати, у яких випадках експерт може відмовитись від проведення експертизи.

Завдання 5. За відповідними пунктами Інструкції про порядок проведення ... засвоїти порядок експертизи якості, кількості та комплектності непродовольчих товарів. Законспектувати основні моменти експертизи.

Дискусійні питання:

1. За якими критеріями призначення в практиці Торгово-промислової палати (ТПП) України розрізняють види експертиз?
2. Чим відрізняється термін «експертиза» від терміна «контроль»?
3. Що є основною метою експертизи?
4. Що повинен знати експерт?
5. Як виявляється етична поведінка експерта?
6. Яка особа може залучатися для проведення експертизи ?
7. Які органи уповноважені проводити товарознавчі експертизи?
8. Для чого використовують реєстраційний метод?
9. На чому ґрунтується органолептичний метод?
10. Опишіть загальний алгоритм експертних операцій комбінованим методом для оцінювання якості товарів?

11. Як класифікуються експертні методи?
12. Які комплексні показники якості зразків продукції визначають двома методами?
13. Які методи засновані на визначенні характеристик товарів шляхом вимірювань?
14. Які методи товарознавчої експертизи ви знаєте?

Практичне заняття № 9. Стандартизація та сертифікація товарів

Мета заняття: вивчення і засвоєння науково-технічних основ, методологічних та організаційних положень стандартизації й сертифікації продукції та послуг.

Завдання для виконання

Розкрити базові поняття: вимірювання, глобалізація, інтеграція, контроль, метрологія, міжнародна стандартизація, національна стандартизація, нормативні документи, сертифікація, система нормативної документації, система технічного регулювання, стандарт, стандартизація, технічне регулювання, сертифікація, сертифікована продукція (процес, робота, послуга), системи сертифікації, торгівля, угоди з сертифікації, експертиза, захист прав споживачів, інспектування, комітет з оцінки відповідності, комітет з сертифікації, методи контролю, методи випробування.

Завдання 1. Ознайомитися із завданням та структурою Міжнародної організації зі стандартизації (ISO). Визначте роль і місце України в ISO – див. посилання

https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародна_організація_зі_стандартизації

Завдання 2. Ознайомитися із завданням та структурою Міжнародна електротехнічної комісії (IEC). Визначте роль і місце України в IEC – див. посилання https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародна_електротехнічна_комісія

Завдання 3. Ознайомитися із завданням та структурою Європейського комітету зі стандартизації (CEN). Україна та CEN – див. посилання https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейський_комітет_зі_стандартизації

Завдання 4. Що таке Кодекс Аліментаріус (Codex Alimentarius) та навіщо він потрібен? – див. посилання https://uk.wikipedia.org/wiki/Кодекс_Аліментаріус та <http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/home/en/>

Завдання 5. У більшості країн існує своє національне екологічне маркування, визнане на міжнародному рівні. Наведіть приклади (Україна та ще 2-3 країни).

Завдання 6. Наведіть приклади знаків, що декларують відсутність певних речовин у складі продукту, що комплексно характеризують природність походження, чистоту товару і. т.д. (2-3 приклади).

Завдання 7. Наведіть приклади знаків, що декларують відсутність певних речовин у складі продукту, що комплексно характеризують природність походження, чистоту товару і. т.д. (2-3 приклади).

Завдання 8. Наведіть приклади знаків, що інформують про можливість

вторинного перероблення продукції або про те, що продукт (його пакування) був вироблений із вторинної сировини (2-3 приклади).

Дискусійні питання:

1. Визначте головні сфери застосування міжнародних стандартів.
2. Визначте зміст категорії «стандартизація».
3. Визначте комплекс правил та положень Національної системи стандартизації України. В яких документах вони викладені?
4. Визначте мету і завдання стандартизації.
5. Визначте організаційну структуру та основні напрями діяльності Міжнародної організації із стандартизації (ISO).
6. Поясніть структуру законодавчої та нормативної бази сертифікації.
7. Поясніть завдання Державного Комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики» (Держспоживстандарту) в галузі сертифікації.
8. Поясніть, від чого залежить схема (модель) сертифікації заявленої продукції чи послуг. Які схеми сертифікації Ви знаєте?
9. Що таке сертифікат відповідності, свідоцтво щодо його визнання та державний Реєстр системи УкрСЕПРО?
10. Розкрийте історичну динаміку створення національної системи сертифікації в Україні.

Практичне заняття № 10. Упакування та зберігання товарів при товаропросуванні

Мета заняття: ознайомитися з видами пакувальних матеріалів і тари для продовольчих та непродовольчих товарів. Розглянути обов'язкові вимоги зберігання і транспортування товарів.

Завдання для виконання

Розкрити базові поняття: упаковка, тара, пакувальний матеріал, допоміжні пакувальні засоби, зберігання, умови зберігання, режим зберігання.

Завдання 1. Ознайомитися із умовами зберігання товарів в складських приміщеннях, результати занести в таблицю. – див. посилання https://uk.wikipedia.org/wiki/Зберігання_харчових_продуктів

(Найменування продукту / Час зберігання / Температурний режим, °C):

- Практичні завдання;
- Варені ковбаси (герметична упаковка);
- Заправлені салати;
- М'ясна продукція;
- Молочні суміші (герметична тара);
- Необроблені молочні продукти;
- Охолоджена риба;
- Пряжене молоко;
- Сири;
- Термічно оброблений сир;

- Тістечка;
- Торти.

Завдання 2. Ознайомитися із оптимальними температурними режимами зберігання за групами товарів, результати занести в таблицю. (Термічний стан товарів / Діапазон температур, °С / Групи товарів):

- Заморожені;
- Переохолоджені;
- Охолоджені;
- Помірні;
- Широкий діапазон температур.

Завдання 3. Ознайомитися із оптимальними температурними режимами зберігання за групами товарів, результати занести в таблицю (Групи товарів по вологості / Діапазон відносної вологості повітря, % / Групи товарів):

- Сухі;
- Помірні;
- Вологі;
- Підвищеної вологості.

Завдання 4. Дати характеристику споживчій упаковці одного виду 3-4 товарів різних виробників. Результати оформити у таблицю (Найменування тари, упаковки / Призначення тари / Конструкція, матеріали / Переваги / Недоліки).

Дискусійні питання:

1. Вимоги до тари й упаковки.
2. Класифікація тари і упаковки.
3. Сутність і функції тари та упаковки.
4. Вимоги до санітарно-гігієнічного режиму.
5. Методи збереження товарів.
6. Основні принципи збереження товарів.
7. Умови збереження товарів (система властивості товаропросування), режим збереження.

ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТИВНОГО ВИСТУПУ

Реферат (лат. *refereo* – доношу, повідомляю, переказую) – короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Вимоги до оформлення реферату

Мова реферату – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок; послідовність – логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів із літературних джерел є неприпустимим.

Робота має бути надрукована за допомогою текстового редактора на одному боці сторінок стандартного білого паперу формату А4 (210x297 мм) з

використанням шрифту – Times New Roman, розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом до тридцяти рядків на сторінці.

Обсяг реферату – 12-15 стор. (Шрифт – 14; міжстроковий інтервал – 1,5; поля: верхнє, нижнє – 2см, лівє – 3см, правє – 1,5см, абзац – 1,25 см).

Основна структура реферату:

- Титульний аркуш;
- Анотація та ключові слова;
- Зміст;
- Вступ;
- Основна частина;
- Висновки;
- Бібліографічні посилання.

Титульний аркуш (1 стор.) оформлюють на окремому листі паперу.

Зміст (1 стор.) містить назви всіх розділів, підрозділів і обов'язково вказуються сторінки, де знаходяться вони в рефераті.

Вступ обсягом 1-2 сторінки – важлива частина реферату. У ньому обґрунтовують актуальність обраної теми, оцінюють стан дослідження наукової проблеми, формулюють мету і визначають завдання реферату, дають короткій загальний огляд наявної літератури і використаних джерел.

Основна частина реферату як правило містить як правило, 2-3 розділи, які можуть містити підрозділи. Нумерація підрозділів оформлюється додаванням до номеру основного розділу номеру підрозділу. Не рекомендується використовувати багато вкладених заголовків. Рівень вкладеності не може перебільшувати 4. Назви розділів, підрозділів не можуть співпадати між собою, а також не можуть співпадати з назвою реферату. Кожний розділ завершується абзацом (абзацами), що є підсумком розгляду матеріалів у розділі.

Заголовки структурних частин реферату «ЗМІСТ», «ВСТУП», «НАЗВА РОЗДІЛУ», «ВИСНОВКИ» «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкуються великими літерами по центру сторінки. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) абзацу.

Висновки (1-2 стор.) – це стислий опис основних результатів реферату відповідно визначеним у вступі завданням.

Бібліографічні посилання (до нього включають ті публікації, якими користувався автор під час підготовки реферату. Бажано, щоб це були найновіші (не старше 5 років) публікації – монографії та наукові статті.

Кількість не менше 10 праць, які оформленні відповідно до сучасних вимог оформлення бібліографії (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»).

Правила, яких слід дотримуватися при підготовці рефератів:

- виклад матеріалу повинен бути стислим;
- слід використовувати синтаксичні конструкції, властиві умови наукових і технічних документів, уникати складних граматичних зворотів;
- слід використовувати стандартизовану термінологію;

- терміни, окремі слова і словосполучення можна замінювати аббревіатурами і прийнятими текстовими скороченнями.

Реферат рецензується і оцінюється.

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Об'єктом товарознавства є:

- а) всі продукти, які розподіляються шляхом купівлі-продажу;
- б) не всі продукти, а тільки ті, які задовольняють особисті потреби людини і є предметом купівлі-продажу;
- в) продукти загального вжитку, які набувають форму товару;
- г) тільки продукти, які задовольняють фізіологічні потреби людини.

2. Предметом товарознавства, як науки, є:

- а) мінова цінність;
- б) товар, як продукт праці;
- в) асортимент товарів;
- г) споживна вартість товарів.

3. Споживну цінність товару визначає:

- а) безпечність товару;
- б) нешкідливість;
- в) універсальність;
- г) корисність товару.

4. Споживна вартість, притаманна окремому продукту або набору продуктів, призначених для задоволення якої-небудь конкретної потреби людини – це:

- а) одинична суспільна споживна вартість;
- б) сукупно-суспільна;
- в) суспільна;
- г) індивідуальна.

5. В чому сутність такої властивості товару як «споживна вартість»:

- а) в можливості універсального використання;
- б) в здатності задовольняти будь-яку конкретну потребу людини;
- в) в можливості заміни одного товару на інший;
- г) в здатності завжди бути популярним.

6. В чому сутність мінової вартості товару:

- а) в можливості бути виготовленою без значних затрат виробництва;
- б) у високій собівартості товару;
- в) в здатності обмінюватися як річ у відомих пропорціях на іншу річ;
- г) у високій якості товару.

7. Який метод визначення показників якості продукції ґрунтується на інформації, одержаній з використанням технічних вимірювальних засобів:

- а) вимірювальний;

- б) лабораторний;
- в) фізичний;
- г) фізико-хімічний.

8. Який метод визначення показників якості продукції ґрунтується на визначенні якості продукції в спеціалізованих підрозділах:

- а) мікробіологічний;
- б) лабораторний;
- в) вимірювальний;
- г) органолептичний.

9. Що таке сортамент:

- а) перелік можливостей використання товару;
- б) сукупність сортів, що відносять до однойменного товару;
- в) характеристика універсальності товару;
- г) якість товару за відповідними показниками.

10. Який показник якості може бути виражено головним показником, який віддзеркалює основне призначення товару:

- а) узагальнюючий;
- б) інтегральний;
- в) комплексний;
- г) складний.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Роль, значення та мета товарознавства у вирішенні соціально-економічних завдань в сучасних ринкових умовах
2. Матеріальне, інтелектуальне і духовне виробництво
3. Товарне виробництво та його ознаки
4. Визначення, мета й завдання товарознавства
5. Розділи товарознавства
6. Принципи товарознавства
7. Історія розвитку товарознавства
8. Основні категорії товарознавства
9. Корисність і цінність як категорії і предмет товарознавства
10. Корисність продовольчих товарів
11. Визначення поняття категорії «товар»
12. Товарознавча та економічна сутність стадій життєвого циклу товару
13. Теоретико-методологічні засади товарознавства
14. Елементи методології товарознавства
15. Категорії товарознавства
16. Суб'єкти товарознавчої діяльності
17. Теорії товарознавства
18. Методи пізнання в товарознавстві
19. Місце товарознавчих знань у системі наукових знань і їхній взаємозв'язок
20. Поняття про потреби
21. Класифікація і характеристика потреб за походженням, сферою

життєдіяльності, об'єктом спрямованості

22. Типологія споживачів, сегментація ринку товарів і позиціонування товару на ринку
23. Класифікація вимог до товару.
24. Утилітарні вимоги: функціональні, ергономічні, екологічні
25. Соціальні та естетичні вимоги
26. Вимоги до надійності товарів. Показники надійності
27. Характеристика властивостей непродовольчих товарів
28. Особливості формування натуральних властивостей непродовольчих товарів і їх характеристика
29. Кількісна характеристика товарів
30. Фізичні властивості та їхній вплив на формування споживних властивостей харчових продуктів
31. Хімічний склад та структура харчових продуктів.
32. Споживні властивості товарів
33. Загальна характеристика споживних властивостей товарів
34. Функціональні властивості, основні та допоміжні функції товарів
35. Властивості, що характеризують надійність товару
36. Ергономічні властивості: характеристика показників, значення для окремих груп товарів
37. Естетичні властивості: характеристика показників, роль у задоволенні соціальних потреб людини
38. Властивості безпеки споживання. Зростання ролі безпеки споживання у сучасних умовах розвитку суспільства
39. Екологічні властивості
40. Упакування, їхнє значення у формуванні товарних вантажів. Види тари
41. Товарна обробка
42. Методи догляду за товарами. Гарантійні, граничні та прогнозовані терміни
43. Сутність поняття «якість товару»
44. Зміст і методи оцінювання рівня якості продукції
45. Групова характеристика дефектів готових виробів, їх вплив на якість товарів
46. Доброякісність і недоброякісність товарів
47. Конкуренентоспроможність товарів, її сутність та методи розрахунку
48. Суть, мета і значення класифікації.
49. Фасетний та ієрархічний методи класифікації, їхня сутність і правила побудови
50. Системи класифікації товарів, їх значення у практичній діяльності
51. Асортимент товарів. Види, характеристика
52. Показники асортименту: структура, повнота, широта, стабільність, новизна
53. Управління асортиментом
54. Фактори формування та управління асортиментом товарів підприємства
55. Теоретичні основи зберігання товарів у сфері обігу
56. Наукові принципи зберігання

57. Режими зберігання товарів
58. Зберігання товарів під час товароруху
59. Види товарних втрат
60. Порядок списання кількісних і якісних втрат
61. Заходи щодо попередження і зниження втрат
62. Інформація про товар: визначення, функції та класифікація
63. Засоби товарної інформації
64. Рекламно-довідкова інформація
65. Маркування товарів
66. Штрихове кодування.
67. Інформаційні знаки
68. Експлуатаційно-супроводжувальна інформація
69. Товарно-супровідні документи
70. Характеристика тари і упаковки продовольчих та непродовольчих товарів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Клименко Т. А. Товарознавство: завдання і тести : навч. посіб. Харків : ХАІ, 2010. 72 с.
2. Савченко М. Ф., Крюк А. Г., Савченко М. М. Товарознавство : конспект лекцій. Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. 226 с.
3. Скрипчук П. М., Судук О. Ю. Основи товарознавства : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Рівне : НУВГП, 2013. 260 с.
4. Скрипчук П. М., Судук О. Ю., Велесик Т. А. Основи товарознавства. Практикум : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Рівне : НУВГП, 2013. 266 с.
5. Стороженко В. Ф. Основи товарознавства та технології виробництва : посібник : у 3 т. Харків : ХНУВС, 2011. Т. 1. 2011. 332 с.
6. Стороженко В. Ф. Основи товарознавства та технології виробництва : посібник : у 3 т. Харків : ХНУВС, 2011. Т. 2. 2011. 349 с.
7. Стороженко В. Ф. Основи товарознавства та технології виробництва : посібник : у 3 т. Харків : ХНУВС, 2011. Т. 3. 2011. 271 с.
8. Товарознавство і торговельне підприємництво : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.А. Мазаракі, Н.В. Притульська, В.А. Осика та ін. ; за ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 652 с.
9. Чурсіна Л. А., Вербицький О. М., Калінський Є. О. Товарознавство та експертиза в митній справі : навч. посіб. Херсон : Грінь Д. С., 2011. 308 с.

Основні нормативні документи

1. Закон України «Про стандартизацію» від 17 травня 2001 р. № 2408-III. Офіц. вісн. України. 2001. № 24. С. 1–8.
2. Закон України «Про захист прав споживачів», №3161-IV від 01.01.2015 р.
3. Закон України «Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини». Відомості Верховної Ради (ВВР). № 2116. 15 від

21.10.2004 р.

4. ДСТУ 3993-2000 Товарознавство. Терміни та визначення. Київ : Держстандарт України, 2000. 24 с.

5. ДСТУ 1.0-93. Державний стандарт України. Державна система стандартизації України. Основні положення.

6. ДСТУ 2860-94. Надійність в техніці. Терміни та визначення.

7. ДСТУ 2863-94. Програма забезпечення надійності. Загальні вимоги.

8. ДСТУ 2865-94. Контроль неруйнівний. Терміни та визначення.

9. ДСТУ 2925-94. Якість продукції. Оцінювання якості. Терміни та визначення.

10. ДСТУ 3021-95. Випробування і контроль якості продукції. Терміни та визначення.

11. ДСТУ 3144-95. Штрихове кодування. Терміни та визначення.

12. ДСТУ 32230-95. Управління якістю і забезпечення якості. Терміни і визначення.

13. ДСТУ 3294-95. Маркетинг. Терміни та визначення основних понять.

Допоміжна

1. Андреева О. А., Цеменко Г. В. Товарознавство шкіряно-хутрової сировини : навч. посіб. Київ : Кондор, 2012. 359 с.

2. Байдакова Л. І., Ягелюк С. В., Байдакова І. М. Товарознавство. Непродовольчі товари: товари господарські та будівельні : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Слово, 2013. 310 с.

3. Голодюк Г. І., Дудла І. О., Соломаха І. В. Товарознавство квітів : навч. посіб. Чернігів : [б. в.], 2011. 208 с.

4. Дем'яненко В. Г., Афанасьєва В. А., Проскочило А. В., Бреусова С. В. Медичне та фармацевтичне товарознавство : практикум : навч. посіб. / за ред. проф. В. Г. Дем'яненка. Київ : Медицина, 2010. 293 с.

5. Романенко О. Л. Смакові товари : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид., допов. та переробл. Київ : [б. в.], 2012. 559 с.

6. Сирохман І. В. Товарознавство продовольчих товарів : підручник. Київ : Знання, 2012. 470 с.

7. Теоретичні основи товарознавства : підруч. для студентів ВНЗ / І. М. Байдакова та ін. Луцьк : ЛНТУ, 2016. 283 с.

8. Товарознавство господарських, будівельних та товарів культурно-побутового призначення" (Вироби культурно-побутові). Кредитно-модульна система організації навчального процесу : навч. посіб. / уклад.: Полікарпов І. С. та ін. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2010. 139 с.

9. Товарознавство одягово-взуттєвих товарів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Афанасьєва та ін. Харків : ХАІ, 2010. 181 с.

10. Товарознавство переробки продукції тваринництва : навч. посіб. / Приліпко Т. М. та ін. Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2011. 256 с.

11. Товарознавство продукції рослинництва : навч. посіб. / Чебан С. Д. та ін. Кам'янець-Подільський : Едельвейс і К, 2012. 373 с.

12. Товарознавство текстильних товарів : навч. посіб. / В. А. Афанасьєва та ін. Харків : ХАІ, 2009. 139 с.
13. Товарознавство товарів рослинного походження : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. А. Дубініна та ін. Харків : ХАІ, 2010. 165 с.
14. Юдічева О. П., Кузнецова Н. О. Експертиза товарів (експертиза продовольчих товарів) : підруч. для студентів. Полтава : ПУЕТ, 2017. 347 с.
15. H. Kent Baker, Greg Filbeck, Jeffrey H. Harris. Commodities: Markets, Performance, and Strategies. Oxford University Press, 2018. 680 p.
16. Helyette Geman. Commodities and Commodity Derivatives: Modeling and Pricing for Agriculturals, Metals and Energy. 1st ed. Wiley, 2009. 416 p.
17. Neil C. Schofield. Commodity Derivatives: Markets and Applications. 1st ed. Wiley, 2011. 336 p.
18. Tom James. Deep Space Commodities: Exploration, Production and Trading. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2018. 203 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Всі документи бази даних "Законодавство України" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/a>
3. Всеукраїнський державний науково-виробничий центр стандартизації, метрології, сертифікації та захисту прав споживачів» (ДП «Укрметртестстандарт») <https://ukrcsm.kiev.ua/index.php/en/>
4. Електронний архів Національного університету "Чернігівська політехніка" <http://ir.stu.cn.ua/?locale-attribute=uk>
5. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
6. Міністерство фінансів України <https://mof.gov.ua/uk>
7. Наукова бібліотека Національного університету "Чернігівська політехніка" <http://library2.stu.cn.ua/>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
9. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого <https://nlu.org.ua/>
10. Національний орган стандартизації – ДП Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості (УкрНДНЦ) <http://uas.org.ua/ua/>
11. Національний рейтинг якості товарів і послуг <https://zirka yakosti.com.ua/>
12. Система дистанційного навчання Національного університету "Чернігівська політехніка". Курс: «Товарознавство» <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=1293>
13. Урядовий портал www.kmu.gov.ua
14. Чернігівський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації <http://cherncsm.com.ua/>

Зразок оформлення титульного аркуша
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут економіки

Кафедра маркетингу,
PR-технологій та логістики

РЕФЕРАТ

з дисципліни «Товарознавство»

На тему: _____

Виконавець:
Студент групи _____

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(звання, прізвище та ініціали)

Чернігів - 2021